

Přibližování malých jednotek — dotyková hlídka.

(Poznámky k článku „Voj. rozhledů“, roč. XII., čís. 1.)

I.

Názory, vyjádřené pisatelem v uvedeném článku, jsou na mnohých místech zajímavé a proto rád používám jeho výzvy k zahájení debaty o tomto námětu.

Konečná úvaha celého článku vyznívá v ten smysl, že dotykové hlídky brzdí za přibližování postup jednotek za nimi následujících a že by bylo lépe, kdyby byly vůbec zrušeny a zajištění předvoů bylo ponecháno SPO.

Řeknu hned, že nesouhlasím úplně s tímto názorem a odůvodňuji to takto:

Úkolem SPO. nemůže být nikdy přímé zajištění jednotek, které za ním postupují, neboť jest od nich příliš vzdálen; nedá se to srovnat s jeho úkolem přezvědným a nemá k tomu ani dostatek sil.

Přezvědný úkol vyžaduje, aby pronikl co možná nejdále a získal zprávy o síle a učlenění nepřítele. Úlohu tu však může splnit jen tehdy, nebude-li se zbytečně vázat do boje a využije-li k postupu volných prostorů nebo míst, na kterých byly zjištěny jen slabé nepřátelské prvky, které lze rychlým nápoem zahnat.

Síly SPO. jsou tak malé, že při své úloze nemůže bránit nepřátelským jednotkám, aby nepronikly v některé části pásma až k vlastním předvojům. Uvědomíme-li si způsob jeho postupu, musíme přiznat, že ve skutečnosti budou časté případy, kdy předvoje náhle narazí na nepřítele, zatím co vlastní SPO. bude třeba několik kilometrů před nimi.

Z toho vyplývá, že SPO. není a nemůže být přímým zajištěním pro předvoje.

Není-li tedy předvoj dostatečně zajištěn SPO, musí se zajistit jiným způsobem; neboť každý velitel je povinen starat se o zaji-

*) Ovšem bylo by žádoucí, aby váha káry samé byla co nejmenší, aby její ruční postrk nevyžadoval mnoho lidí.

štění své vlastní jednotky. Totž příkaz stejně platný pro velitele divise, praporu, čety i družstva, příkaz, který nutí velitele čelního družstva k vyslání patračů, a tedy i příkaz, který zrodil dotykovou hlídku a v němž má tato hlídka své odůvodnění.

Stavím se do fronty těch, kdo jsou pro zachování dotykových hlídek, a pokusím se vyvrátit důvody v článku proti nim uváděné.

Příznávám, že dotykové hlídky snad brzdí za přibližování postup jednotek. Avšak to není vinou zřízení samého, nýbrž vinou velitelů, kteří výcvik dotykových hlídek řídí.

Nemá jistě žádného smyslu a není ničím odůvodněno, hledá-li hlídka nepřitele — jak pisatel praví — v každém stohu, příkopu a křovisku. I kdyby tam bylo ukryto celé družstvo nepřátelské, nemůže jí být nebezpečné, nemá-li nepřítel přímo za sebou výhodnou, t. j. úplně krytou ústupovou cestu. Je takřka samozřejmé, že v takovém případě každá malá jednotka zahájí nejvýš palbu na velkou vzdálenost a brzy ustoupí.

Naproti tomu se nedá popřít, že by i slabá, ale vhodně umístěná nepřátelská hlídka mohla dotykovou hlídku palbou na nejkratší vzdálenost překvapit a způsobit jí citelné ztráty. Je-li taková hlídka na př. na okraji lesa a zahájí náhle palbu teprve v tom okamžiku, když patrači přijdou na vzdálenost 50—100 m, může být střelecký roj, postupující v zástupu na příliš malou vzdálenost za patrači, úplně zničen. Stačí k tomu jedna krátká dávka z lehkého kulometu. Namítne snad někdo — a tvrdí to i pisatel článku (viz str. 62), že nepřítel jistě nenechá dojít k sobě dotykovou hlídku až na ztečnou vzdálenost. — Nevěřme tomu! Je-li taková hlídka částí nepřátelského převzvědného oddílu a pod velením dobrého poddůstojníka nebo dokonce důstojníka, učiní tak zcela jistě. Vždyť je to ta nejlepší příležitost k zajištění nějakého vojáka a tím i k získání často důležitých zpráv. Nepočítejme s tím, že u protivníka budou sami zbabělci. Ještě je v paměti, jak ve válce naděje na vyznamenání a s ním spojená delší dovolená dělaly z mnohých vojáků pravé hrdiny, kdykoli pohotoví vykonat nejnebezpečnější úkoly. — Skutečnost, že při cvičeních bývá palba zahajována již na velké vzdálenosti, nemůže zde být uváděna jako důkaz, že tomu bude tak vždy i ve válce.

Je tedy jistá opatrnost dotykové hlídky při postupu proti okrajům vesnic, lesů, proti terénním hřbetům a p. úplně oprávněna.

Tato opatrnost bývá demonstrována zejména tím, že se při postupu proti podobným místům zvětšuje vzdálenost střeleckého roje od patračů a že se patrači občas zastavují, aby v skrytu na okamžik pozorovali — dříve než vyrazí dále — volný terén před sebou. Tím se právě stává, že při špatném provádění takového postupu brzdí hlídky postup zadních jednotek. Lze to však napravit tím, že proti nebezpečným místům vyrazí patrači rychleji kupředu a získají tak náležitou vzdálenost od střeleckých rojů, aniž se tyto roje a zadní družstva musí na svém postupu zastavit.

To by byl jeden způsob, kterým možno zvýšit rychlost jednotek za přibližování a který při tom v ničem neporušuje ustanovení Cvičebního řádu.

Mohlo by se snad uvažovat i o jiném způsobu. — Naznačil jsem již dříve, že postup dotykových hlídek proti místům, která skýtají dobrou ústupovou cestu pro nepřítele, je v tvaru dosud předepsaném dosti nebezpečný. Proto navrhuji, aby při přibližování k takovému místu přešel střelecký roj do tvaru rozvinutého. — V kterém okamžiku má tak učinit? — To závisí na terénu a dá se to snad precizovat takto:

Poskytuje-li nebezpečné místo proti nám daleký výstřel, je třeba, aby se střelecký roj rozvinul v okamžiku, když se k němu přiblíží na vzdálenost asi 600—700 m. Je-li výstřel kratší, musí se rozvinout dříve, nežli opustí skrytý nebo krytý terén. Do bočního tvaru přejde pak zase teprve tehdy, když nebezpečné pro něj místo je patrači zajištěno, neboli všeobecně, když je zjištěno, že není nepřítelem obsazeno.

Tím dosáhneme jistých výhod.

Vzdálenost mezi patrači a střeleckým rojem při postupu proti nebezpečným místům nebude třeba zvětšovat, ba naopak, může být ještě zmenšena, poněvadž rozvinutý střelecký roj nebude o nic zranitelnější než jeho patrači a může bez zastávky za nimi postupovat. Tak odstraníme jednu z příčin, brzdících postup zadních jednotek. I patrači, majíce blízko za sebou kulomet, půjdou rázněji kupředu.

Důležitost výhody z poměrného zmenšení vzdálenosti bude se nám obzvláště jevit na tomto případě:

Napříč osy postupu pluku se táhne v jeho pásmu okraj lesa, terénní hřbet nebo jiný přírodní útvar, který úplně zabraňuje v pozorování dále kupředu. Takové místo se stává náhodou čarou, na níž se střetly vlastní a nepřátelské dotykové hlídky. Při tom může nastat několik případů:

1. Vlastní patrači dosáhli již čáry výhledu i výstřelu (nebo jen čáry, která ve výhledu nepříteli brání) a nepřítel je od ní více nebo méně vzdálen, anebo naopak.

2. Obě hlídky nejsou na stejné ose postupu a dosáhly oné čáry skoro zároveň.

Rozumí se, že ve všech těchto případech půjde především o to, aby vzadu postupujícím družstvům bylo umožněno tuto čáru obsadit a udržet až do doby, kdy zasáhnou vyšší velitelé. Je to tedy svrchovaně důležitý moment, který může mít rozhodný vliv na celý vývoj dalšího boje. Neboť mít takovou čáru v rukou nebo musit ji za nejnepríznivějších podmínek teprve dobývat, mezi tím je ohromný rozdíl. — V uvedených případech můžeme však počítat se zdarem jedině tehdy, budou-li střelecké roje dotykových hlídek následovat co nejbližše za patrači, čímž jim bude umožněno zahájit co nejdříve střelbu proti postupujícímu nepříteli. — Vidíme tedy, jaký význam může míti v některých okamžicích zmenšení vzdálenosti mezi patrači a střeleckým rojem.

Další chybou, již se velitelé při výcviku dotykových hlídek dopouštějí, je přemrštěný požadavek využívání terénu. Nevím věru, k čemu by to mělo sloužit. Je jisté, že předvojové prapory těžko lze před nepřítelem utajit. Což je tedy platno, postupují-li dvě tři dotykové hlídky skrytě, když desítky jiných družstev jsou nuceny

procházet hned za nimi terénem úplně přehledným? Takový požadavek nemá žádné praktické ceny a postup se tím zbytečně zdržuje.

Nesouhlasím s pisatelem článku, že při větším cvičení bývají vysláni jen 3 patrači a že jejich činnost je nejen dostatečná, ale i zbytečná. Nesouhlasím s názorem, že vysílat patrače je v přehledném terénu úplně zbytečné a že by místo ve tvaru dotykové hlídky měla nejprřednější družstva postupovat rozčleněna v roje za sebou nebo na úrovni.

Proč? — Myslím, že snížíme-li počet patračů na tři, ba dokonce — jak už jsem o tom jednou slyšel — na dva vojíny, narazíme na mnohé nevýhody tohoto řešení.

Stěžujeme si na pomalý postup dotykových hlídek, který konec konců se řídí postupem patračů. Tvrdím tedy, že snížením jejich počtu bude postup ještě pomalejší, poněvadž čím je voják osamocenější, tím více se bojí. A tato bázeň ho nebude pobízet kupředu, nýbrž vracet neustále zpět. Kromě toho postačí tříčlenná nepřátelská hlídka, aby je nechala dojít na vzdálenost 50 kroků, dva z nich zastřelila a třetího zajala, jako „dokument“ získaných zpráv.

Při cvičení se daří všelicos — ve válce bude jinak.

Nelze též jen tak říci, že vysílat patrače v přehledném terénu je úplně zbytečné. Zdá se mi, že nás na tuto myšlenku přivádějí naše cvičiště, která jsou úplně holá a na nichž kromě toho známe již každý kámen. Jinak však myslím, že pro velitele družstva bude toho přehledného terénu až příliš málo, neboť musíme počítat s polními kulturami, s různými neviditelnými stržemi, s úžlabinami atd. A každý terén, v němž se může skrýt třeba jen slabá nepřátelská hlídka, je pro velitele družstva nepřehledný, neboť musí počítat s tímto nepřítelem jakožto s vážným protivníkem. Terén, který je přehledný pro velitele praporu, nemusí být takový pro velitele družstva.

A nyní, co se týká názoru, že by čelní družstva mohla postupovat rozčleněna v roje na úrovni nebo za sebou. Což, vyčká-li nějaká přezvědná hlídka nepřátelská a zahájí palbu teprve tehdy, když se roje v zástupech přiblíží na vzdálenost asi 200—300 m? Dovolují si tvrdit, že v takovém případě může být takřka celé družstvo zničeno dříve, nežli ulehne a přejde v rojnici. Vždyť v příznivém postavení stačí k tomu dvě rány z pušky, nemluvě ani o palbě z kulometu. Nedá se přece předpokládat, že by se nepřítel na tak malou vzdálenost prvními střelami chybil cíle!

Řekne snad někdo, že beze ztrát nelze bojovat. Ano. Ale ztráty, utrpěné zbytečně a vinou velitele, jsou nejhorším jedom, který může v krátké době způsobit úplnou demoralisaci celých jednotek.

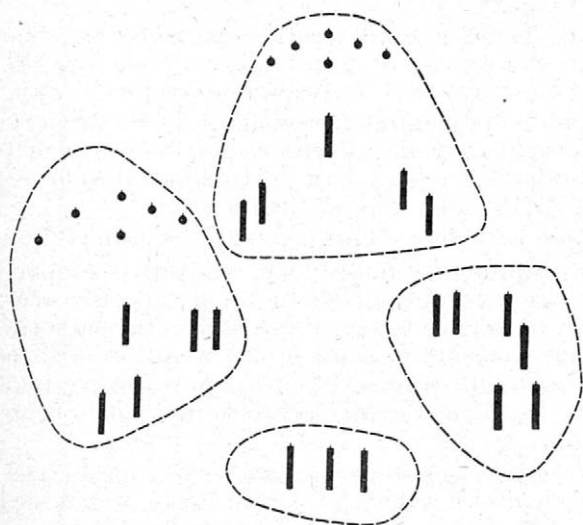
Pisatel článku odůvodňuje své řešení tím, že nepřítel zahájí proti nám palbu vždy na velkou vzdálenost. Že tomu tak vždy nebude, dokazoval jsem již výše a nebudu se o tom znovu šířit.

II.

Co se týká ustanovení, pojednávajících o přibližování, je zajisté třeba, aby byl Cvičební řád v některých člancích doplněn neb opraven. Důkazem toho je mnoho různých pojetí, a to často i tam, kde

se na první pohled zdá, že věc je úplně jasná a že vylučuje jakýkoli jiný výklad.

Předně musí být rozlišováno mezi přibližováním předvojů a přibližováním valných vojů nebo hlavních sil, neboť v tom je veliký rozdíl. Podle Cvičebního řádu čl. 365 zaujmou jednotky přibližovací tvary již před vstupem do pásma, kde mohou očekávat palbu nepřátelského dělostřelectva a letectva. To je snad docela správné, pokud se to týká hlavních sil. Ale jednotky předvojové musí často přejít do tvarů přibližovacích daleko dříve, a to v okamžiku, jakmile mohou být napadeny třeba nepřátelským přezvědným oddílem (bez dělostřelectva), zatím co zásada šetřit silami žádá, aby hlavní voje zůstaly v tvarech pochodových. Takové případy nastanou často zejména při pronásledování nepřítele, který, jsa na všeobecném



Obr. 1. Rota v 1. sledu.

ústupu, bude provádět slabými jednotkami (zadními voji) boj na zdrženou. Nevím, zdali by bylo správné, aby hlavní síly postupovaly při tom v přibližovacích tvarech a napříč terénem, mnohdy pro rozmoklou půdu, porosty a p. nejvýše neschůdným. Naproti tomu předvoje, jsouce neustále nepřítelem napadány, budou někdy nuceny přibližovací tvary dlouho zachovávat.

Nedá se snad bez poznámky přejít ani ustanovení, že jednotky zaujmou přibližovací tvary před vstupem do pásma, kde mohou očekávat palbu nepřátelského letectva. Víme přece — a učí nás tomu náš předpis „Polní řád letectva“ — že letectvo může působit na vzdálenost, na niž vystačí jeho akční radius. Chceme snad své jednotky vésti na tuto vzdálenost přes pole, potoky a močály, cestou necestou? Myslím, že by vojáci konali takto svou povinnost s divnými pocity. A výsledek? Všeobecná únava, skleslost ducha a tedy již před bojem poloviční porážka.

Také ustanovení čl. 654 Cvičebního řádu, v němž je řečeno, že „družstva čelní čety jsou dotykovými hlídkami, jež se rozloží po celém úseku rot“, vyžadovalo by snad změny. Jest jisté, že tato četa rozložena příliš do šířky a vymykající se přímému vlivu svého velitele, bude v postupu úplně zastavena (nebo alespoň velmi zdržena) i nejslabším nepřátelským odporem. V takovém případě bude třeba zasadit čety 2. sledu, nastane smíchání čet a čelní četa i s velitelem bude pro boj více nebo méně ztracena.

Navrhoval bych, aby se čelní četa rozložila jenom na takové šířce, která by odpovídala předvídanému útočnému úkolu (zjednáni dotyku je pro malé jednotky útokem), aby vyslala jednu nebo dvě dotykové hlídky a aby se i čety druhého sledu podle potřeby v nepřehledném terénu dotykovými hlídkami — ovšem ústupově dozadu — zajistily. (Viz obr. 1.)

Tímto způsobem bude celá rota dostatečně zajištěna a při tom bude velitel moci kdykoliv a velmi snadno 1. sled zesílit jednou neb oběma četami 2. sledu, aniž se při tom čety promíchají.

Třeba snad připomenout, že zesílení 1. sledu nebude diktovat jenom situace vzhledem na nepřítele, ale i terén, neboť podle známých zásad budeme na př. v lese postupovat alespoň s dvěma četami v 1. sledu, jindy zase postačí jedna.

Než, vraťme se opět k článku p. škt. Šantory!

Souhlasím úplně, že bude lépe, zaujme-li prapor přibližovací sestavu s dvěma rotami v 1. sledu hned, jakmile očekává srážku s nepřítelem, a ne teprve tehdy, když jeho čelní jednotky zahájí boj. Celé ustanovení Cvičebního řádu je zde konečně dosti nejasné.

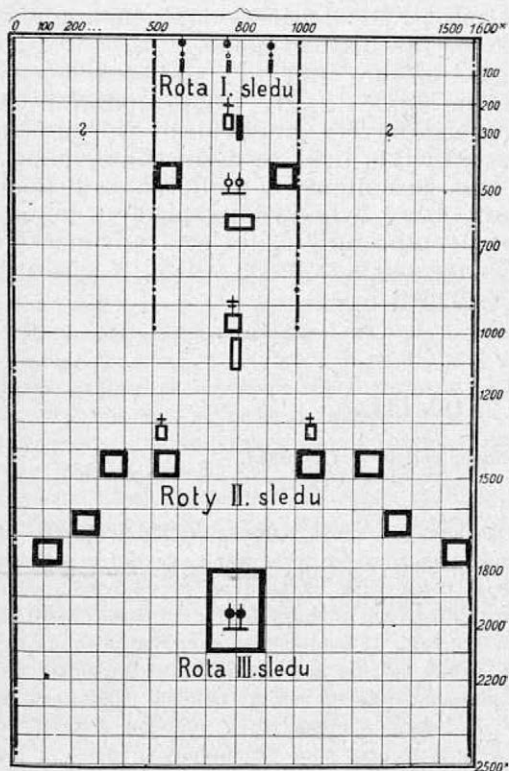
Abych snáze mohl probrati ještě jednu otázku, týkající se praporu 1. sledu za přibližování, reprodukuji zde obrazec z článku pisatele (viz obr. 2.).

Obává se, že se v prostorech, označených na obrazci otazníkem, může objevit nepřítel a zničit čelní rotu dříve, než 2. sled bude moci zasáhnout do boje.

Je to věc názoru. Já myslím, že zde není pro čelní četou vážného nebezpečí.

Dejme tomu, že nepřítel, který zahájí z označeného prostoru střelbu, je samostatná jednotka, nemající s ostatními částmi přímého spojení (není ve svazu). Je skoro jisté, že nebude přesahovat sílu jedné roty, poněvadž jinak by musila být v přehledném terénu včas zpozorována. (Čelní rota bude přece pozorovat i v boku a zbude tedy neprozkoumaného terénu podél hranic pásma praporu v šíři ne 500—600[×], nýbrž nejvýše 300[×]. Je-li terén nepřehledný, má prapor podle čl. 693 v 1. sledu dvě roty.) Pripusťme, že nepřítel zahájí střelbu v okamžiku, když se 2. sled dostane na jeho výši. Co bude následovat? Družstva při první ráně zalehnou, přejdou v rojnici a zahájí střelbu. I při nepříznivém tvaru mohou ihned pálit alespoň 4 družstva, což je právě tolik, kolik jich má v 1. sledu nejčastěji používaný útočný tvar roty. Bočná palba nepřítele, nejsouc spojena s palbou čelní, není pro rotu nebezpečná, poněvadž, jakmile se mužstvo v družstvech obrátí a kryje proti ní, je zase jen palbou čelní.

Naproti tomu je velice pravděpodobno, že by nepřítel draze svůj čin zaplatil. Lze si sotva myslet, že by mohl zastavit předvojové prapory v jejich postupu, a musí tedy sám ustoupit, neboť jinak by byl za chvíli úplně zaskočen. V okamžiku ústupu však bude již na něj soustředěna palba několika družstev pěších a snad i několika čet těžkých kulometů, neboť se dá očekávat, že zasáhnou i těžké kulomety sousedního praporu. Jaká bude tedy bilance po boji u nepřítel, může si každý představit. Najisto skončí taková akce hůře pro něho nežli pro nás.



Obr. 2. Pásmo praporu při přibližování.

Namítne snad někdo, že nepřátelská jednotka, která se takto objevila v neprohledané části pásma, je ve svazu a že by nepřítel mohl tak zahájit na čelní rotu střelbu též ze směru postupu.

Je to možné, avšak málo pravděpodobné. Neboť je-li před námi větší nepřátelská jednotka, ať už jako předvoj na postupu nebo v obraně (v krycím postavení), bude o ní velitel předvojového praporu jistě včas zpraven a zahájí další postup s dvěma rotami v 1. sledu. Kromě toho bylo by střetnutí na klikaté čáře, kterou by tak představoval 1. sled nepřítel, pro něj zrovna tak nepříjemné

jako pro nás. Neboť jeho vysunutá jednotka by byla v téže situaci jako naše, celý jeho tvar pro oba možné úkoly, ať obranu neb útok, zrovna tak nevhodný.

Jest ještě více důvodů, které činí obavy pisatele článku v daném případě zbytečnými, nebudu se však o nich rozepisovat, protože se chci vyjádřit co nejstručněji.

III.

V závěru článku uvádím: Nemůže být sporu o tom, že Cvičební řád pro pěchotu musí být v lecčems doplněn a kde třeba, také opraven, avšak nesmí se tak dít ukvapeně.

Původní náš Cvičební řád byl sestaven brzy po válce, tedy v době, kdy válečné události byly v dobré paměti. Už to je zárukou, že jeho zásadní ustanovení odpovídají válečné skutečnosti. Nechtějme následovati chyb, jichž se dopustila armáda francouzská po válce r. 1870. Víme, že nejlepších předpisů se jí tehdy dostalo hned po válce. Všechny, které byly vydány později, jako korektura předchozích, obsahovaly plno omylů, jež se francouzské armádě zle vymstily v prvních měsících světové války. A proto: Opravujme, ale jen s největší opatrností!

Z našich revuí.

Vojenská výchova, ročník VII. (1931).

Číslo 1.

Plk. gšt. J. Kasalický uvažuje v úvodním článku nového ročníku, nadepsaném *Pěchota v zimě*, o možnostech lyžařského výcviku u pěších pluků v míru a dochází k závěru, že je třeba i za zkrácených výcvikových podmínek při osmnáctiměsíční službě využít příznivých sněhových poměrů a seznámit vojiny v rotě s tímto zdravým, výborným sportem. Že není možno vychovat z vojinů za několik půldnů závodníky, jest jasné, avšak to není ani našim úkolem, máme-li na mysli gros našich branců. Jistě však najdeme u každé setniny několik jednotlivců, znalých již z občanského života jízdy na lyžích, z nichž lze s výhodou sestavit oddíly značkařů pro bojová cvičení nebo použití jich jako průzkumných hlídek a patračů. Mimo to je dobré, přidělíme-li lyže telefonistům, spojovácím materiálu a jinému mužstvu pro speciální úkony.

V závěru svého článku vybízí autor k pokusům a zkouškám, jak zdolati v naší armádě obtíže dopravy a pohybu za ztížených pochodových poměrů v zimním období (doprava těžkých kulometů, munice, spojovacího materiálu a p.). Jistě podněty, hodné jak úvahy, tak i praktické zkoušky.

Plk. Quido Matoušek: *Průzkumná služba — vyhledávání zpráv.*

Ač si všichni autoři, kteří píší o tomto tématu ve „Voj. výchově“, stěžují na nedostatek ustanovení našich služebních předpisů o něm, přece již z početnosti článků o hlídkové službě právě v tomto listě je zřejmé, že neschází tomuto oboru vojenského výcviku na zajímavosti, a přinášeji tedy stále nové a nové návrhy, jak výcvik hlídek a pěších patračů organisovat s úspěchem.